

2417

1

Systematiskt register:

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

- D:p 2 Bönderna från Vittskövle på hösten och våren.
F:b 3 Ö.Sallerups kyrka och Klacks backe. /trollien/.
H:h 4 "Hur jag blev timmerman".
H:h 7 "Prästen och drängen, som skulle arbeta och ha betalt för tre"
H:h 12 "Prästen, som förlät synder".
H:k 13 Jakthistoria fr. Ö.Sallerup.
H:k 16 Jakthistoria: då klockaren narrade prästen ~~äta~~ gåsalortar"
I:j 14 Gåtor:
T:a 17
18 Bygge: resekrans. naglasmed.

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

L:K

H:K

2.

Bönderna fr. Vittskövle.

Då bönderna i Vittskövle om efterhösten hade uttorskat och kommo för att sälja säden i staden ropade så viktigt: "Vi ä' frå "Viskele" (V-i-i-s-s-k-e-l-e) Akten Er! Annars springer hästarna på Er!!"

Men om framtiden (våren), då säden var slut och de själva skulle köpa gnällde de så jämmerligt: "Vi ä' från Vittsköövle. Akten Er, annars faller hästarna på Er!"

Sk.
Ö. Sallerups

W. Richter

J. H.

B.

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Klacks backe.

På "Klacks backe" vid Ö. Sallerups kyrka påstår man, att kyrkan en gång skulle legat, men timret forslades bort om natten av trollen, så man kunde inte bygga där. En gång tänkte ägaren gräva ut kullen och legde en man, som skulle hjälpa till. De funno en sabel, men så länge denna fanns på gården, fingo de inte vara i fred och ständigt fanns där någon krympling. Man lade tillbaka sabeln, och sen blev det åter lugnt.

Klacks backe

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

123

H:h.

4

Hur jag blev timmerman

Då jag var liten pojke brukade jag springa ända till Andrarum och köpa krut till Anders Nils farfar. Jag fick då 25 öre för besväret. Sista gången hade ett par karlar ställt upp en stege och skulle bryta sig in på ett ställe. "Du kommer som på beställning. Spring upp på denna stege. Kryp igenom fönstret till en kista däruppe och ös med en "långskoffa" (lång skovel) i dessa säckar, så skall du sedan få din andel!" Jag ville inte men de hotade att slå ihjäl mig, så jag var ju tvungen. Jag öste i och släppte sedan ner påsarna till karlarna, men knappt hade jag gjort detta förräm de togo undan stegen, och jag var ensam däruppe i mörkret. Jag trevade mig omkring men trillade plötsligt ner genom ett hål, som

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5. 2

man tagit bort lämmen från. Jag ramlade mitt i en hög med bråte och det blev ett jäkla larm i köket. Först kom gubben ut för att se, vad som stod på, men han såg mig inte, där jag låg orörlig i skräpet. Så kom gumman också ut och ställde sig mitt i dörren. Jag smet då ut mellan benen på henne och sprang allt vad jag orkade och både gubben och gumman blevo väldigt rädda. Så kom jag med andan i halsen förbi ett garveri och där stod de båda karlarna. "Jaså, här kommer du nu. Vi ha väntat på dig här för att ge dig din andel". Så togo de mig och band mig i en tunna med ett hål på och så gingo de sin väg. - Så kom en räv och gick förbi. Jag sträckte ut handen och fick tag i svansen. Det bar iväg i rasande fart, så att tunnan slogs itü mot stenarna. Då jag föll ut tunnan flög träskon av mig och slog räven i huvut, så att han dog. Jag sålde honom för 33 öre. Men så var jag hungrig och smög mig in i spiskammaren på ett ställe. Jag åt mig riktigt mätt av vad där fanns och skulle just leta reda på något till efterrätt, då jag hörde någon komma. Jag smet in i stugan och gömde mig i en korg med "to". Det var dottern på stället som kom med sin fästeman, och de slog sig ner i sängen. Rätt vad det var började det knaka

Aa 1875-

2417

6. 3

och jag var nyfiken på vad som kunde stå på. Jag reste mig upp och såg då, "att de satte upp sparrar och timrade hus"----, men bäst jag reste mig föll korgen ner. De båda blvo rent förskräckta och flydde sin kos, så fort de kunde -- och jag sprang hem te Ola Bengtsson med kruk- tet, och det var på det viset jag lärde bli timmerman.

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Prästen och drängarna.

En gång kom en dräng och ville "fästa sig" (taga tjänst) hos en präst. Han utlovade, att han skulle arbeta för tre, om han också fick mat och betalning för tre. Jo, det gick ju för sig, och man skulle genast prova. Tre drängar hade redan gått ut på den ena logen och hållit på en god stund, då prästen skulle ut och se, hur hans nye dräng skötte sig, men denne låg och "drog sig". "Nu får du allt börja, om du skall hinna med", sade prästen. - "Kanske det", sade drängen och gick ut. De andra hade nu redan i det närmaste hunnit avtørnska, men han tog det så lugnt. Först lyfte han av takstolen, band ihop ett par sparrar och så "torskade" han alltsamman på en gång. Så drog han av en "smällskit", så att all halmen flög ut på gården och drängarna blåste ikull med sina säckar och säden flög upp på magasinet. Den gick han ut på gården

Aa 650

"Drog av ännu en" så att halmen åkte in igen. Så lade han upp sparrarna och satte takstolen på, och så var han färdig, innan de andra drängarna.

Så skulle de rensa brunnen, och han skulle vara därnere och ösa i spannarna. Nu tänkte de andra, ska vi slå ihjäl honom. - De rullade ner stora stenar på honom, men då sade han: "Kan ni inte hålla hönsen undan från brunnen? De sprätta ju bara sankorn på mej!" - Då fann de en kvarnsten, och denna hjälptes de åt att välta ner i brunnen, säkra på att nu skulle han väl få nog. "Dä va en bra krage. Den skall väl kunna fria mig från sanden, som hönsen sprätta ner".

Så skulle de i skogen och hämta ved. Drängarna togo allt det bästa seldonet och de bästa hästarna och körde åstad, under det den andre fortfarande låg, tills prästen kom och kallade. Då steg han upp, samlade ihop sina grejor och gav sig åstad till skogen, men då voro de andra redan på hemväg med sina läss. Han tog då och vältade ut en stor sten mitt på vägen, så att de andra inte skulle komma förbi. Då han mötte dem, ville han låna en yxa, men det fick han inte. Kommen till skogen fannade han om ett stort träd och ryckte upp det med roten och

lade det på sin skjuts, och så vände han mot hemmet igen. Drängarna hade förgäves sökt skaffa bort stenen, men då han kom dit sparkade han till den, så den flög långa vägar och så kom han först. Då prästen fick se lasset ropade han på pigorna, att de skulle stänga portarna och inte släppa in honom, men då tog han trädet och kastade det rakt över huset in på gården, och skrek, att om de inte öppnade så kom häst och vagn samma väg, så då voro de tvungna att öppna.

För att bli av med honom, tänkte nu prästen skicka honom till "Helvetesön" för att fiska. Från en sådan fiske-tur hade aldrig någon kommit tillbaka. Där kom själve Poker, men han tog honom och "borstade honom" riktigt, så att han måste be för att slippa lös. "Jo, på ett villkor! Om du skaffar allt slags fisk till prästgården i morgon, så släpper jag dig fri". Det lovade Poker och blev lössläppt. På morgonen, då prästen kom ut på gården, kom där fisk från alla håll, så att gården blev alldeles översvämmad och han måste stänga igen dörrarna, så att de inte skulle komma in.

Så skulle drängen till "Helvetet" och hämba prästens skatt. Portvakten ville inte släppa in honom, men då

2417

10. 27

han slutligen sade sitt namn, vågade han inte utan släppa in honom, för att han inte skulle fördärva alltsammans. Ärendet var ju att hämta prästens skatt, och då man frågade, hur stor denna skulle vara, svarade drängen genast: tre tunnor guld. Det fick han också med sig, och då han kom hem till prästen, gav han honom den ena tunnan men de två behöll han själv, och så gick han sin väg. Så prästen blev i alla fall av med honom.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKLIVSARKIV

A. Kärne
Frosta
E. Sallberg

Cyprus N. Richter

M:2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Berns, Carl, Andersson

11. ~~12~~
H:k
D:e

Prästen, som förlät synder

A 1785*

① Det var en präst, som brukade förlåta synder.
En gång kom en man till honom för att få sina synder
förlåtna. Han skulle som "betalning" lämna en ål på ett
pund. "Hur många synder har du?" sporde prästen, "och vad
väger ålen", fortsatte han. - "Jo, ålen väger ett pund
och jag har tre synder". - "Vilka då?" - "Den första: jag
pryglade en gång en präst. Var det en stor synd?" - "Å,
det var inte så farligt, men hur mycket var det ålen
vägde?" - "Ett pund. Den andra: Jag ligger hos pian när
'inka' (enstaka) gång." - "Det var inte så stor synd, för
det gör jag med," sade prästen och förlät den synden.
"Den tredje synden då?" - "Jo, jag slaktade kon för min
husman". - "Det var en svår synd, men hur mycket var det
ålen vägde?" - "Ett pund" - "Ja, då förlåter jag dig även

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

12

denna synd!" - Kommen hem flådde han ålen och fyllde
skinnet med sand och sydde ihop det igen. Sen gick han
åter till prästgården och lämnade där "ålen", som nu
vägde ett pund till pigorna i köket. Då dessa sedan skul-
le flå och sprätta upp ålen rann sanden ut.

Följande söndag höll prästen riktig straffpredikan:

"Hör du syndige Pål med din sandfyllde ål,
Prästabultare, Pieknultare, Fattignans koslaktare
aldrig förlåter jag dina synder!"

②

13
Hik
Lia

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jakthistoria

Kantor Ermann (fr. Ö.Sallerup) och Ryttnästaren på Bostället voro ute och jagade och blevo mycket törstiga. De kommo fram till ett litet ställe i skogen och bådo om litet mjölk. Bara en liten tös var hemma och hon gav dem ett helt fat mjölk, som de begärligt drucko ur. Då de frågade, vad de voro skyldiga svarade tösen: " Den kostar inget. De sa mamma själv då hon gick hemifrån. Hon skulle inget ha för mjölken, för en mus hade dränkt sig i den, o därför satte hon undan den, ifall någon skulle komma."

14. 7-3
Lij

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåtor:

1. Hutt o putt mellan bägge låren o dä gör gott i
bägge brösten ?
(dä ä när lammen pattar (diar) fåren).

2. Mitt på bugen där börjas en lek. Mellan benen där
har 'att sitt streck. Mitt i hålet där surrar 'att in.
Vad är det ?
(Dä ä då de sitter o spinner).

3. En onge (under) o en ovanpå o en i ~~m~~även, som bra
kan stå?
(Dä ä en gammal kvarn /malkvarn/.)

2417

4. Där stå två systrar i vart sitt land. De tvättar
sej i ett vatten och torka sig på en handduk. Vad är det?
(Två kyrkor, som regnet faller på och solen torkar).

5. Vad är det som står på golvet och lägger rompan
på taket?
(Skorstenen).

6. Det stod en man på engeland (ängen). Han kunde stå
men inte gå. Han kunde sticka men inte flå. Han hade en
röd pickelhuva på. Vad är det?
(En tistel).

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV16
H:k
D:s
L:cJakthistoria.

En präst och en klockare voro ute och jagade. De hade gått länge och voro båda hungriga, men klockaren hade försett sig med några extra brödsnivår, som han hade i fickan, och det visste inte prästen om. Så kommo de fram till en åker, där gäss gingo och betade, och då flög det i klockaren, att han skulle driva spektakel med prästen. "Man vet, när man går", sade han, "men inte när man kommer igen", och så tog han upp "gåsalortar" och låtsade mumsa med stort välbehag på dem (fast han i smyg tagit upp en brödbit och stoppat i munnen). - "Går det verkligen att äta?" frågade prästen. "Joo, då", svarade klockaren, "det är alldeles utmärkt", och så narrade han prästen att äta "gåsalort".

A. 1713

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. 2.
17

Gåtor

7. Hålet stod öppet och in släppte ja. O, tack för dä'
du gjore me. "Va'va'dä", sa'mannen. "Inte vet ja'",
sa kvingan. "Iheller inte vet ja'", sa'dottern.
"Farväl", sa'drängen. ---

Hålet stod...

§ På ett ställe hade de en dotter, och nabo-
drängen häll se te na o hade na te fästmö. De själva
hade gått till kyrkan, och så kom nabodrängen dit och
lånte en häst av dottern, för han skulle rida bort. Och
så skulle han va hemma igen, innan de kom från kyrkan.
Men så försummade han sig, så han kom inte i tide, men
så va dä en dörr på hinsidan gården, och där öppnade
dottern åt honom, så att inte föräldrarna skulle se
det.)

8. Vad är det, som går på huvudet till vattens?
(Hästkosömmet).

2417

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

T:a
18.

Bygge- eller resekrans.

Det är en gammal sed, att en krans skall hängas upp, då takstolarna rests. Ibland eller oftast kanske brukade naboarna binda kransen. Man kunde ta "nällor, skräppor" eller vad som helst av blommor eller grönt och binda den. En stång spikades upp och på en tvärslå hängdes kransen, så skulle de hurra "tre saluter" i ra, och så "skicka mer dom" fortast möjligt. Den som var först nere var fri, men den som kom sist blev utgrinad.

Förr hade de särskild "naglasmed". Där det skulle byggas satt han kanske fjorton dagar och täljde till naglar, ty allt skulle naglas fast läktena såväl som bräderna i dörrarna med tränaglar. Dessa skulle vara smalast på mitten och tjockare i bägge ändarna för att

Bygge:

Resekrans.

"Naglasmed"

de skulle sitta, då de slogos fast. Det gällde att ha riktigt torrt trä, så att de inte krympte, och att de passade riktigt. De som voro duktiga kunde också beräkna precis hur många sådana naglar, som gånge åt till ett bygge.

Till dörrar använde de "plöjda" bräder, som naglades fast med dylika naglar. Bräerna fogades samman snett mot varandra så blev det både starkare och snyggare.